

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Inzenden scores

Vul de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in op de optisch leesbare formulieren of verwerk de scores in het programma Wolf.
Zend de gegevens uiterlijk op 20 juni naar de Citogroep.

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel.

Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 punten, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het antwoordmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het antwoordmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Voor deze toets kunnen maximaal 63 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt megedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).

Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Vakspecifieke regel

Voor het vak Economie 1 (nieuwe stijl) HAVO is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Antwoordmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

Maximumscore 2

- 1 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de vlucht uit de dollar neerkomt op een toenemend aanbod van dollars en een toenemende vraag naar yens.

Maximumscore 2

- 2 verkocht
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat de Japanse centrale bank een koersstijging van de yen probeerde te voorkomen waarvoor het aanbod van yens moest worden vergroot.

Maximumscore 2

- 3 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat het tegengaan van een koersstijging van de yen voorkomt dat Japanse exportproducten duurder worden en de concurrentiepositie van Japan verslechtert.

Opgave 2

Maximumscore 2

- 4 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
$$\frac{160 \times 35\% + 80 \times 28\% + 160 \times 34\%}{400} = 33,2\%$$

Indien een ongewogen gemiddelde berekend is

0

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 2

- 5 ontwikkeling 5

Maximumscore 2

- 6 1 hogere prijs
2 lagere prijs
3 hogere prijs

Indien 2 van de 3 juist

1

Indien 1 van de 3 juist

0

Opgave 3**Maximumscore 2**

- 7 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 groei exportvolume: $\frac{3,2\% - 7,6\%}{7,6\%} \times 100\% = -57,9\%$

Voor het antwoord: $3,2\% - 7,6\% = -4,4\%$

0

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 1

- 8 productie per werknemer

Maximumscore 2

- 9 de minder snelle groei van de wereldhandel

Maximumscore 2

- 10 de verslechtering van de internationale concurrentiepositie / de stijgende loonkosten per eenheid product

Opgave 4**Maximumscore 2**

- 11 een daling
 Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
 Een verklaring waaruit blijkt dat de overcapaciteit alleen maar groter wordt zodat er geen behoefte zal zijn aan uitbreiding van de capaciteit.

Maximumscore 2

- 12 uitspraak 3

Opmerking

Uitsluitend 0 of 2 punten toekennen.

Maximumscore 2

- 13 bij (1) minder
 bij (2) minder
 bij (3) afgeremd
 bij (4) groter
 bij (5) afnemen

Indien 4 van de 5 juist

1

Indien minder dan 4 van de 5 juist

0**Maximumscore 2**

- 14 oorzaak
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 • Een antwoord waaruit blijkt dat een terugval in het consumentenvertrouwen kan leiden tot stagnerende bestedingen en dus tot minder productiegroei
 gevolg 1
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 • Een antwoord waaruit blijkt dat een recessie kan leiden tot het verlies van werk / inkomen
 zodat consumenten voorzichtiger worden met het doen van uitgaven 1

Opgave 5

Maximumscore 1

- 15 bij (1) van
bij (2) langs

Indien 1 van de 2 juist 0

Maximumscore 1

- 16 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
omzet voor de prijsverhoging: $120.000 \times € 600 = € 72.000.000$
omzet na de prijsverhoging: $108.000 \times € 720 = € 77.760.000$

Maximumscore 2

- 17 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

afzet: $\frac{108.000 - 120.000}{120.000} \times 100\% = -10\%$

• prijs: $\frac{720 - 600}{600} \times 100\% = +20\%$ 1

• prijselasticiteit: $\frac{-10\%}{+20\%} = -0,5$ 1

Maximumscore 2

- 18 prijsinelastisch
Uit de verklaring moet blijken dat de prijselasticiteit tussen 0 en -1 ligt / de omzet stijgt bij een prijsverhoging.

Opgave 6

Maximumscore 2

- 19 • de kosten van de oproepkracht
• de kosten van de cd-rom-schijfjes

Voor elk ontbrekend en / of ten onrechte vermeld voorbeeld -1

Maximumscore 2

- 20 totale constante kosten   21.000
variabele kosten per cd-rom   5
verkoopprijs van een cd-rom   40

Voor elk onjuist getal -1

Maximumscore 2

- 21 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $5Q + 21.000 = 40Q \rightarrow 21.000 = 35Q \rightarrow Q = 600$

Maximumscore 2

- 22 uitspraak 1 onjuist
uitspraak 2 onjuist
uitspraak 3 juist

Indien 2 van de 3 juist 1

Indien 1 van de 3 juist 0

Opgave 7**Maximumscore 3**

- 23 bij (1) breedte-investering
 bij (2) toenemen
 bij (3) gelijk blijven
 bij (4) diepte-investering
 bij (5) toenemen
 bij (6) afnemen

• Voor elk fout antwoord

-1

Maximumscore 2

- 24 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

• oude arbeidsproductiviteit: $\frac{0,90 \times 10 \times 10.000}{10 \times 2} = 4.500$ (poststukken per dag)

1

• nieuwe arbeidsproductiviteit: $\frac{1,10 \times 90.000}{5} = 19.800$ (poststukken per dag)

1

Maximumscore 2

- 25 Uit het antwoord moet blijken dat de besparing op arbeidskosten groter moet zijn dan de stijging van de kapitaalkosten.

Opgave 8**Maximumscore 2**

- 26 uitspraak 1 onjuist
 uitspraak 2 juist

Maximumscore 2

- 27 bij (1) nominale
 bij (2) indirecte
 bij (3) daalt
 bij (4) reële

Indien 3 van de 4 juist

1

Indien 1 of 2 van de 4 juist

0

Maximumscore 2

- 28 situatie 1 rekenmiddel
 situatie 2 rekenmiddel
 situatie 3 ruilmiddel
 situatie 4 spaarmiddel

Indien 3 van de 4 juist

1

Indien 1 of 2 van de 4 juist

0

Opgave 9**Maximumscore 2**

- 29 inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting

Voor elke ontbrekende en/of ten onrechte genoemde belasting

-1

Maximumscore 1

- 30 Agnes

Maximumscore 231 af

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

begrotingstekort: € 150,1 miljard – € 129,6 miljard = € 20,5 miljard

financieringsoverschot (= afname staatsschuld): € 24,4 miljard – € 20,5 miljard =
€ 3,9 miljard**Maximumscore 2**32 Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om de schuld aan het begin van het jaar 2002 /
aan het einde van het jaar 2001.**Maximumscore 2**33 in situatie 3**Einde**